

Het poldermodel 2.0

Rabobank

Het kabinet is gevallen, maar het is haar toch gelukt om in samenwerking met D66, GroenLinks en de ChristenUnie tot een begroting voor 2013 te komen die in de richting van de 3% gaat. Hoewel en aantal bezuinigingsmaatregelen nog nader moeten worden ingevuld en de plannen nog moeten worden doorgerekend door het Centraal Planbureau (CPB) toont het resultaat van gisteravond aan dat er een weg is, als er een wil is.

Nadat het Catshuisoverleg tussen de VVD, het CDA en de PVV over additionele bezuinigingen afgelopen weekend op niets uitliep, diende premier Rutte afgelopen maandag het ontslag van het kabinet in bij de koningin. Als gevolg hiervan ontstond de vrees dat Nederland haar begrotingstekort in 2013 niet naar 3% zou kunnen terugbrengen. Volgens de Europese begrotingsregels is Nederland hiertoe verplicht. Lukt het niet, dan kan Brussel aan Nederland een boete geven van 0,2% van het BBP (of terwijl 1,2 miljard euro). Wat de regeringspartijen en haar gedoogpartner in zeven weken niet is gelukt, lukte het demissionaire kabinet in samenwerking met D66, GroenLinks en de Christen Unie wel. Gisteravond hebben de verschillende fracties ingestemd met het beleidspakket van vele miljarden. Dit is een ongekende situatie. In de parlementaire geschiedenis is het niet eerder voorgekomen dat een coalitieregering geen begroting kon opstellen en daar vervolgens met hulp van de oppositie wel in slaagt. De acute financiële problemen worden opgelost door diverse lastenverzwaringen en bezuinigingen, maar er worden ook eerste stapjes gezet voor de oplossing van de structurele problemen waarmee Nederland te kampen heeft. Ook wordt een aantal maatregelen van het kabinet-Rutte teruggedraaid.

Om in 2013 aan de Europese begrotingsregels te voldoen, ontkomt het demissionaire kabinet er niet aan om snel en zichtbaar actie te ondernemen. Dit kan door zelf te bezuinigen of de bezuinigingen af te wentelen op burgers en bedrijven. In het crisispakket is gekozen voor een combinatie van beide. Het hoge BTW-tarief wordt bijvoorbeeld verhoogd van 19% naar 21% , een maatregel die direct € 4 mld oplevert. Door deze maatregel komt de koopkracht verder onder druk te staan, terwijl de consument op dit moment al nauwelijks geld uitgeeft. De verhoging van het BTW-tarief wordt vanaf 2013 in toenemende mate gecompenseerd door een lagere inkomstenbelasting, in het bijzonder voor werkenden met een lager inkomen. Vooralsnog is het echter onduidelijk hoe deze tegemoetkoming precies wordt vormgegeven. Tevens wordt de bankbelasting verdubbeld, waardoor de opbrengst toeneemt van 300 tot 600 mln. Daarnaast krijgen ambtenaren, met uitzondering van mensen in de zorg, een tweejarige nullijn voor hun kiezen. Ook deze maatregel levert op korte termijn geld op, maar is op lange termijn onhoudbaar.

Het echte probleem van de Nederlandse overheidsfinanciën zit echter vooral in de ongedekte rekening van de toekomst. In vergelijking met andere landen heeft Nederland relatief genereuze sociale zekerheidsvoorzieningen en een uitgebreid (publiek) zorgstelsel. Door de vergrijzing zullen bij ongewijzigd beleid de overheidsuitgaven hieraan sterk toenemen. De financiële problemen van Nederland zijn vooral structureel van aard. Om de lange termijn houdbaarheid van de overheidsfinanciën te garanderen, is het noodzakelijk dat er op de woningmarkt (koop en huur), in de gezondheidszorg, en op de arbeidsmarkt structurele hervormingen worden doorgevoerd die ook na de kabinetsperiode voor voldoende opbrengsten in de schatkist zorgen. Met het crisisakkoord is een goede eerste stap gezet, maar verdere maatregelen blijven noodzakelijk.

Het poldermodel 2.0

Rabobank

Op de woningmarkt vinden belangrijke structurele hervormingen plaats. Het is essentieel om de hypotheekschulden te verminderen, zowel vanuit micro- als vanuit macro-perspectief. Tegelijkertijd is het van belang om het vertrouwen op de woningmarkt te bevorderen. De regering is voornemens om de hypotheekrenteaftrek te handhaven. Vanaf januari 2013 moeten nieuwe hypotheekrenteaftrek wel gedurende de looptijd in 30 jaar volledig en ten minste annuïtair worden afgelost om in aanmerking te komen voor de hypotheekrenteaftrek (structurele besparing 5,4 mld). Dit is een positieve ontwikkeling, aangezien verplichte aflossing op lange termijn zorgt voor een stabielere woningmarkt. Om de risico's van hoge hypotheekschulden verder te beperken, wordt de Loan-to-Value ratio geleidelijk beperkt van 106% tot 100%. Niet alleen wordt het risico op hoge individuele hypotheekschulden verder verlaagd, ook gaat de Nederlandse private schuldpositie meer in lijn lopen met die in andere Europese landen. Wij gaan er vanuit dat de aanpassing in zes jaar plaatsvindt, conform het Catshuispakket. Om de doorstroming op de woningmarkt te verbeteren, wordt de overdrachtsbelasting op woningen permanent verlaagd tot 2%. Dat draagt bij aan langdurige zekerheid op de woningmarkt en lagere financiële risico's. De huren voor huurders met een inkomen van 33.000-43.000 euro per jaar mogen worden verhoogd met de inflatie plus 1% (afgeroomd bij woningcorporaties met de verhuursverheffing per 2013).

Op het gebied van de gezondheidszorg is men voornemens om de AWBZ-kosten te beperken en mensen meer te laten betalen voor de zorg. Hoewel de maatregelen gezamenlijk € 1,6 mrd moeten opleveren, ontbreekt het nog aan een precieze invulling van deze maatregelen. In plaats van keer op keer te snijden in het basispakket en het eigen risico te verhogen, is het belangrijk dat er in politiek Den Haag een standpunt wordt ingenomen over wat ten principale onder respectievelijk de publieke en individuele verantwoordelijk hoort. De te nemen beslissingen zijn fundamenteel, ingrijpend, pijnlijk en moeilijk, maar om de zorg op lange termijn betaalbaar te houden ook noodzakelijk. Eerder dergelijk beleid inzetten zorgt ervoor dat de budgettaire effecten sneller gerealiseerd zijn en hoe minder rigoureuze de ingrepen hoeven te zijn.

Conform het huidige pensioenakkoord gaat de pensioenleeftijd pas in 2020 omhoog naar 66 jaar. In het crisisakkoord is opgenomen dat de AOW-leeftijd versneld omhoog gaat te beginnen in 2013 met 1 maand. Vervolgens wordt dit jaarlijks in stappen verhoogd, waardoor de AOW-leeftijd in 2019 op 66 jaar en in 2024 op 67 jaar uitkomt. Daarna wordt de AOW-leeftijd aan de levensverwachting gekoppeld. Wij gaan ervanuit dat dit ook voor de tweede pijler gaat gelden en deze maatregelen zijn wat ons betreft een goede zaak. Des te eerder de AOW-leeftijd wordt opgeschroefd, des te meer het structureel oplevert. Bovendien wordt het beschikbaar budget voor de extra 'doorwerkbonussen' beëindigd. Tevens zal het beschikbare budget voor 'mobiliteit' na 2013 niet verder toenemen.

Om de verhoging van de pensioenleeftijd effectief te laten zijn dient de werking van de arbeidsmarkt voor ouderen te worden verbeterd. De vijf partijen hebben hiertoe besloten dat werkgevers per 2014 de eerste zes maanden van de WW-uitkering betalen. Daartegenover staat dat ontslagvergoedingen worden beperkt. Het overige deel wordt gebruikt voor scholing en werk-naar-werk-trajecten. Verdere structurele maatregelen, zoals een aanpassing van het ontslagrecht, blijven echter noodzakelijk.

Er ligt een bezuinigingsakkoord, maar het is de vraag of dit akkoord een houdbaarheidsdatum heeft die verder reikt dan 12 september 2012, de datum van de nieuwe verkiezingen. Een nieuw kabinet heeft de

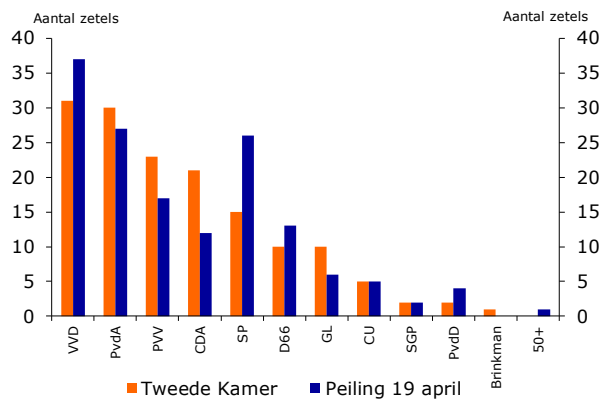
Het poldermodel 2.0

Rabobank

ruimte om aanpassingen aan te brengen op het bereikte akkoord. Volgens de meest recente Politieke Barometer (week van 16 tot 19 april 2012) komen de vijf partijen op slechts 73 zetels als er nu verkiezingen zouden worden gehouden (figuur 1). Indien dit scenario uitkomt beschikken de partijen niet langer over een meerderheid in de Tweede Kamer en moet er dus opnieuw worden onderhandeld over de totale begroting.

Figuur 1: Zetelverdeling

Bron: Ipsos Synovate

Het poldermodel 2.0

Rabobank

Rabobank Kennis en Economisch Onderzoek

	Tel.	E-mail:
<u>Chef econoom</u>	030 21	
Wim Boonstra	66617	W.W.Boonstra@rn.rabobank.nl
<u>Internationaal Economisch Onderzoek</u>		
Allard Bruinshoofd*	63272	W.A.Bruinshoofd@rn.rabobank.nl
<i>Macro</i>		
Shahin Kamalodin	31106	S.A.Kamalodin@rn.rabobank.nl
Tim Legierse	62677	T.Legierse@rn.rabobank.nl
Michiel Verduijn	30522	M.P.Verduijn@rn.rabobank.nl
<i>Landenrisico</i>		
Erwin Blaauw	62648	E.R.Blaauw@rn.rabobank.nl
Fabian Briegel	64053	F.Briegel@rn.rabobank.nl
Jeroen van IJzerloo*	62406	J.IJzerloo@rn.rabobank.nl
Herwin Loman	31105	H.Loman@rn.rabobank.nl
Reintje Maasdam	31403	R.Maasdam@rn.rabobank.nl
Ashwin Matabadal	61601	A.R.K.Matabadal@rn.rabobank.nl
Reinier Meijer	31568	R.Meijer@rn.rabobank.nl
Anouk Ruhaak	64860	A.N.Ruhaak@rn.rabobank.nl
<u>Nationaal Economisch Onderzoek</u>		
Hans Stegeman*	31407	H.W.Stegeman@rn.rabobank.nl
<i>Macro</i>		
Ruth van de Belt	60143	R.Belt@rn.rabobank.nl
Maarten van der Molen	64214	M.T.Molen@rn.rabobank.nl
Danijela Piljic	31104	D.Piljic@rn.rabobank.nl
Anke Struijs	31408	A.C.A.Struijs@rn.rabobank.nl
Theo Smid	67599	T.H.Smid@rn.rabobank.nl
Paul de Vries	30172	P.Vries@rn.rabobank.nl
<i>Regionaal</i>		
Rogier Aalders	31393	R.Aalders@rn.rabobank.nl
Cynthia Briesen	31411	C.C.Briesen@rn.rabobank.nl
Frits Oevering	64439	F.J.Oevering@rn.rabobank.nl
Anouk Smeltink-Mensen	66404	A.H.H.M.Smeltink@rn.rabobank.nl
Willem van der Velden*	62478	W.Velden@rn.rabobank.nl
<u>Financiële Sector Onderzoek</u>		
Yvette Jörissen	64931	Y.M.Jorissen@rn.rabobank.nl
Dick Scherjon	31405	D.P.Scherjon@rn.rabobank.nl
August Sjauw-Koen-Fa	31406	A.R.Sjauw@rn.rabobank.nl
Nicole Smolders	79108	N.M.P.Smolders@rn.rabobank.nl
Leontine Treur	67084	L.Treur@rn.rabobank.nl
Bouke de Vries*	61195	Y.B.Vries@rn.rabobank.nl

030 21